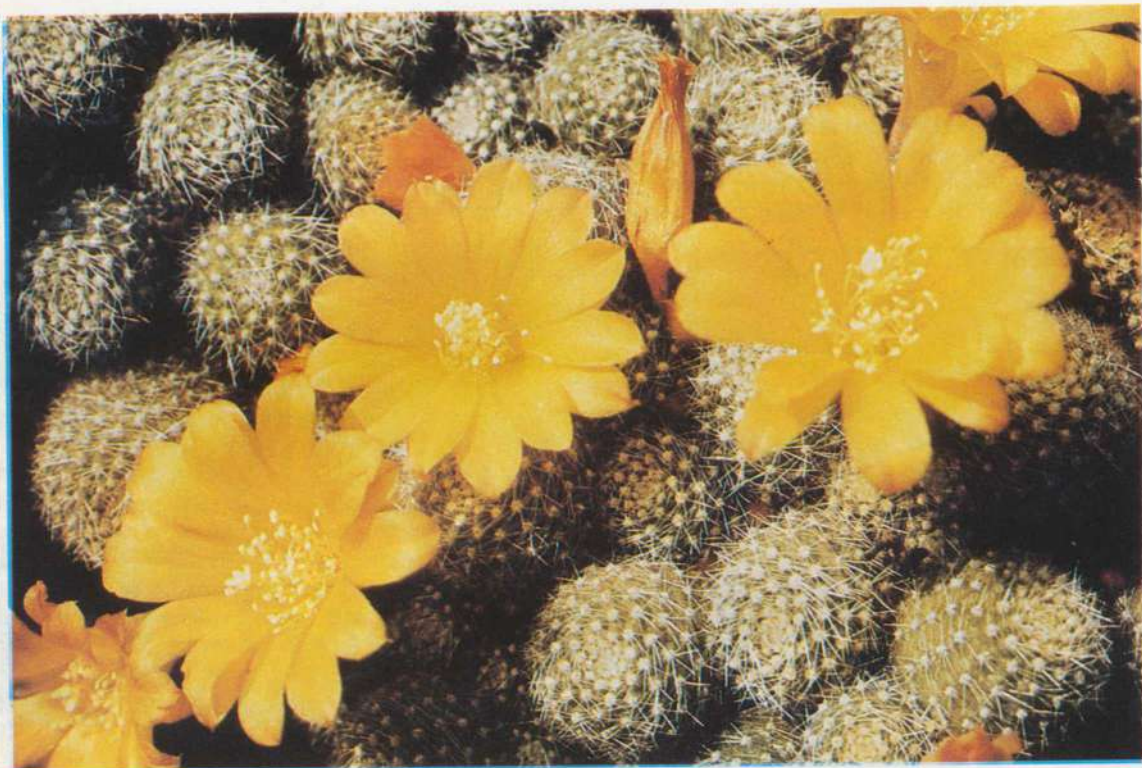

succulenta

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Rebutia fabrisii var. aureiflora
(zie blz 101)

Foto: W. Rausch

ISBN 0039-4467

64ste JAARGANG
No. 5
MEI 1985

Tentoonstelling "Bedreigde planten, bedreigd leven"

In de Jochum-Hof in Steyl wordt deze zomer een tentoonstelling over de bedreiging en het behoud van de wereldflora gehouden.

Het bestaan van de mensheid is volledig afhankelijk van het planteleven. Het voorziet ons van de nodige zuurstof om adem te halen en levert het grootste deel van ons voedsel. Dit zijn op zich al belangrijke redenen om zich in te zetten voor het behoud van het milieu. Het gaat echter niet om het behoud aan kwantiteit alleen, maar ook om de diversiteit aan soorten in de natuur. Van de naar schatting 250.000 (deels nog onontdekte) hogere plantesoorten worden er ieder jaar 150 met uitsterven bedreigd. Hierbij kunnen vele soorten zijn die van groot belang zijn voor economie en wetenschap.

Als we bijvoorbeeld de statistieken over de energievoorraad bekijken, zien we dat deze in de volgende eeuw wel op zal zijn. Er zal dus naar alternatieven gezocht moeten worden. Misschien kunnen bepaalde planten, zoals *Euphorbia lathyris* (kruisbladwolfsmelk), die een hoogwaardige olie oplevert, in de toekomst als energiebron dienen.

In de enorme verscheidenheid aan chemische verbindingen die in planten ligt opgeslagen bevinden zich vele stoffen die voor de mens van groot nut kunnen zijn. Niet in de laatste plaats kan men hier denken aan stoffen met medicinale eigenschappen. Bij slechts 5% van alle plantesoorten is hiernaar onderzoek gedaan. Het is niet onmogelijk dat hier in de toekomst geprofiteerd kan worden van de grote kennis van geneeskrachtige planten die vele natuurlieken bezitten, tenzij ook deze te gronde gaan aan de exploitatie van de natuur en haar bewoners.

Ook voor de ontwikkeling van nieuwe voedingsgewassen is het potentieel aan soorten in de natuur van belang. Een sprekend voorbeeld hiervan is maïs. De wilde voorouders van dit cultuurgewas waren onbekend, totdat een botanicus in een gebergte in Zuid-Mexico de plant vond waaruit vroege Indiaanse beschavingen de maïs ontwikkeld hebben. Deze plant wordt nu gebruikt in veredelingsprogramma's om nieuwe maïssoorten te verkrijgen. Zo zijn er ongetwijfeld nog tal van wilde planten die in de toekomst in de landbouw te gebruiken zijn om de steeds toenemende mensenmassa van voedsel te voorzien.

Het behoud van de flora heeft altijd weinig in de publieke belangstelling gestaan. Uit de media krijgen we regelmatig alarmerende berichten over met uitsterven bedreigde diersoorten, waarna reddingsacties op touw worden gezet, zoals dit onder meer terecht gebeurt bij het gruwelijke afslachten van jonge zeehondjes vanwege hun pels. Maar wie maakt zich zorgen over het verdwijnen van het tropisch regenwoud in Brazilië, waar ten behoeve van de houtverwerkende industrie jaarlijks een gebied wordt gekapt ter grootte van 2,5 maal Nederland? Men geeft wel met gulle hand voor de hongerende mensen van de Sahel-landen, maar beseft men ook, dat de noodtoestand voor het grootste deel veroorzaakt wordt doordat de oorspronkelijke vegetatie is vernietigd?

De expositie "Bedreigde planten, bedreigd leven" behandelt deze problematiek in al zijn facetten. Een foto-inzending van WNF-Nederland staat hier centraal. Verder zijn diaserieën en films te zien.

De tentoonstelling loopt van 6 april tot en met 31 oktober 1985 en is dagelijks geopend van 11 tot 5 uur. Op werkdagen zijn ook rondleidingen van groepen mogelijk (na afspraak). Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot de Educatieve Dienst Jochum-Hof, postbus 3015, 5930 AA Tegelen. Telefoon 077-33020; na kantooruren en in de weekends 077-33933.

Werkgroep Succulenten Bescherming Aat van Uijen, Bekkerstraat 137, Utrecht

Een vetplantje voor het raam (16)

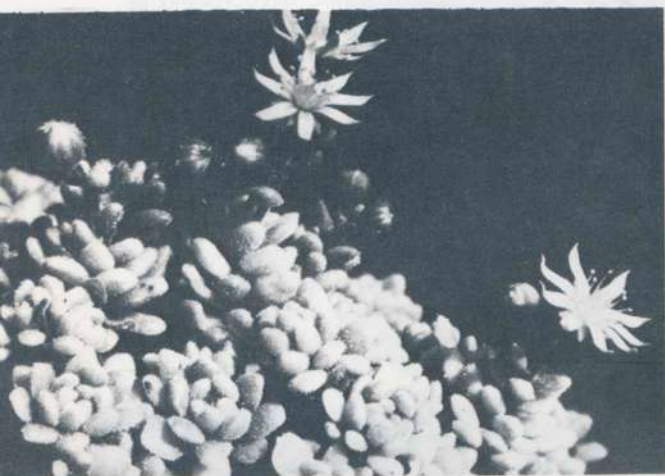
W. STERK

Het geslacht *Aichryson* Webb et Berth.

Ook in de familie der *Crassulaceae* is, evenals bij de familie der *Cactaceae*, van tijd tot tijd geschoven met soorten van het ene geslacht naar het andere. In 1840 werden binnen deze familie twee nieuwe geslachten opgesteld als afsplitsing van het geslacht *Sempervivum* (Huislook); het waren de geslachten *Aichryson* en *Aeonium*, beide inheems op de Canarische eilanden. Omdat het contact tussen deze eilanden en het vasteland van Afrika al heel lang geleden is verbroken, hebben er zich een groot aantal soorten kunnen ontwikkelen die nergens anders voorkomen.

Waarschijnlijk is het beter beide geslachten weer te verenigen tot één geslacht, omdat het onderscheid tussen beide alleen met zekerheid is vast te stellen door het bekijken van kleine oranje kliertjes, die zich in de bloemen bevinden. Ze zijn maar driekwart millimeter groot en dus moeilijk te onderscheiden. De andere kenmerken die het bestaan van beide geslachten zouden moeten rechtvaardigen zijn niet voor alle soorten geldig. Zo zou bij *Aichryson* de bloeiwijze voorkormig of dichotoom vertakt zijn en bij *Aeonium* niet. Dit klopt niet, er zijn enkele *Aeoniums* met dichotome vertakkingen in de bloeiwijze.

Bij *Aichryson* gaat de plant na de bloei dood. Dit gaat niet op voor twee soorten, die daarom dan ook wel eens bij *Aeonium* worden ingedeeld (Er zijn ook

Aichryson tortuosum

Foto's van de schrijver

Aichryson bethencourtianum

enkele *Aeoniums* die na de bloei afsterven, o.a. de bekende *A. tabulaeforme*). Deze twee soorten, *Aichryson tortuosum* en *A. bethencourtianum*, zijn op hun beurt ook weer uitsluitend aan de vorm van de klierschubjes van elkaar te onderscheiden. Het is dan ook verdedigbaar er één soort van te maken met eventueel variëteiten.

A. tortuosum is een heel sterk plantje, dat in de natuur grote vlakke pollen vormt van slechts enkele centimeters hoogte. Bij veel zon kleuren ze wat rood. De bloeiwijzen dragen maar enkele bloempjes. Deze zijn fraai geel van kleur en zijn ruim 1 cm in doorsnede. Ze hebben meestal 8 kroonblaadjes en dubbel zoveel meeldraden. Ik bezit een plantje dat aan deze beschrijving voldoet. Het wordt zonder bloemen maar drie centimeter hoog. Volgens Praeger zou de plant in cultuur wel 15 cm hoog worden. Zo'n hoog wordende vorm heb ik ook, maar dat is beslist niet hetzelfde taxon, mogelijk een variëteit die dan niet beschreven is.

A. bethencourtianum lijkt veel op de vorige soort maar heeft in plaats van klierschubjes met twee vertakte hoorntjes, klierschubjes die meer handvormig zijn. De andere kenmerken die opgegeven worden om beide soorten te onderscheiden, zoals verschillen in bladvorm en iets opkrullende bloemblaadjes, zijn niet constant en afhankelijk van de omstandigheden (zon, droogte).

De planten zijn door (blad)stek of zaad te vermeerderen. Er zullen in de loop van de tijd ook wel kruisingen ontstaan zijn. Bij zo duidelijk verwante soorten valt dat niet op.

De planten stellen zeer weinig eisen aan de cultuur. Ze zijn dan ook zeer geschikt om tussen cactussen in geplant, gekweekt te worden, bijvoorbeeld te zamen in een bak waarbij een natuurlijk landschap wordt nagebootst. 's Zomers doen ze het heel goed in een rotstuint, maar denk erom: ze zijn niet winterhard.

Er is nog een derde, overblijvende, soort, van onzekere herkomst. Waarschijnlijk is het een kruising van één van beide bovengenoemde soorten met *Aichryson dichotomum* of een andere na de bloei afstervende soort. Het is een struikvormig plantje, bekend onder de naam *Aichryson x domesticum*. Dikwijls vinden we hiervan de bontbladige vorm in de handel. Bij bloemisten en in tuincentra staan ze nogal eens tussen de naamloze vetplantjes. De blaadjes van deze planten zijn minder succulent dan van de eerdergenoemde soorten. Laten we ze uitgroeien tot struikjes van wel 30 cm hoogte, dan kunnen de planten gaan bloeien. Dat gebeurt meestal aan de takjes die groene bladeren dragen. Bontbladige planten bloeien over het algemeen slecht. De na de bloei afstervende *Aichrysons* zijn vaak heel mooie planten, die aan het einde van hun leven met een groot aantal prachtige, gele bloempjes getooid zijn. Ze bloeien wekenlang.

A. dichotomum kan men in botanische tuinen aantreffen. Het is een sterk behaard plantje; de aan de onderkant donker gekleurde blaadjes staan naar boven gebogen.

Ook *Aichryson punctatum* met vlakke groene bladeren en puntjes langs de bladrand treft men wel eens aan.

Deze twee soorten zaai ik niet, maar ik verzamel de plantjes die enkele maanden na de bloei hier en daar "vanzelf" opkomen rond de afgestorven plant. Het zaad zelf is stoffijn en de planten zijn moeilijk te verspenen. Het beste is de zaailingen met kluitje te verspenen.

NIEUWBESCHRIJVING

Rebutia fabrisii Rausch var. **nana** Rausch var. nov.

W. RAUSCH

Proliferans, globosa, ad 10 mm diametens, laete-viridis, radice longa, carnosa; costis ca. 15, spiraliter tortis vel rectis, in tubercula 0,6-0,8 mm longa divisis; areolis rotundis, 0,5 mm diametentibus, albo-tomentosis; aculeis marginalibus 12-14, ad 1 mm longis, setosis, albis; aculeis centralibus 0-3, paulo brevioribus. Floribus, fructu, seminibus Rebutiae fabrisii Rausch modo, minoribus, floribus 25 mm longis et diametentibus, rubris.

Patria: Argentina, Jujuy, in regionibus editis apud Santa Ana, 3400 m alt.

Typus: Rausch 688a, depositus in Collectione Plantarum Succulentarum Municipali Turicensi, Helvetia.

Beschrijving:

Plant zodevormend; aparte kopjes bolvormig, tot 10 mm diameter, frisgroen; wortels lang, vlezig, vertakt.

Ribben ca. 15, spiraalvormig, soms ook recht aflopend, verdeeld in knobbeltjes van 0,6-0,8 mm. **Areolen** rond, 0,5 mm diameter, bedekt met wit wolviit. **Randdorens** 12-14, tot 1 mm lang, borstelig, wit; **middendorens** 0-3, iets korter.

Rebutia fabrisii
var. *fabrisii*

Foto's van
de schrijver

Rebutia fabrisii
var. *nana*
(met mm-verdeling)

Bloem, vrucht en zaad zoals bij *Rebutia fabrisii* var. *fabrisii* Rausch, alleen kleiner; **bloem** 25 mm lang en breed, rood.

Groeiplaats Argentinië, provincie Jujuy, in de hoger gelegen gebieden bij Santa Ana op 3.400 m.

Type verzameld onder nummer Rausch 688a en onder dat nummer gedeponeerd in de Städtische Sukkulentsammlung van Zürich.

Enige jaren geleden doorkruiste ik tijdens een acht dagen durende tocht de bergen tussen Ledesma en Humahuaca in het noorden van Argentinië. Tussen Valle Grande en Valle Colorado ontdekte ik op een rots naast de rivier enkele groepen kleine *Rebutia's*, die in habitus aan Ritters *R. pulvinosa* deden denken. Ze bloeiden echter allemaal geel. Enkele kilometers verder omhoog vond ik weer *Rebutia*-groepen, doch hier bloeiden ze allemaal rood en de bloemen waren ook iets groter.

Later, toen ik in het museum van La Plata het herbarium van Spegazzini doorkeek, vond ik ook een aantekening van Dr. Fabris over een kleine *Rebutia* uit Valle Grande; die planten heb ik dan ook, naar hun ontdekker, *R. fabrisii* genoemd.

Ik herinner me nog een zeer hoog gelegen plaats nabij Santa Ana waar ik de steile met steenslag bedekte rotsen in alle richtingen afgezocht heb en per toeval met mijn hand in een *Rebutia*-groep greep. Het waren slechts 0,5 tot nauwelijks 1 cm grote bolletjes, die als het ware in de steenslag ingemetseld zaten en daardoor nauwelijks te zien waren. Pas na veel moeite kreeg ik twee plantjes eruit. Vanwege hun geringe afmetingen beoordeelde ik ze, zeker gezien de groeiomstandigheden, als bijna "verhongerd". Evenwel, later bleek dat ze ook in "gevangenschap" nauwelijks groter worden dan 1 cm; zelfs menige *Blossfeldia* lijkt hierbij een reus. Ik koos voor deze variëteit de naam **nana**, wat dwergachtig betekent.

Enzianweg 35, 1224 Wien-Aspern, Oostenrijk

Vertaling: L. Bercht

'Big Mac'

H. en R. VAN DONKELAAR

Als er één *Hoya* is die onze bewondering voor dit plantengeslacht nog groter maakt dan is het wel *Hoya macgillivrayi* Bailey.

Wat is het eigenlijk voor een plant, deze vanwege de moeilijke lange naam '*Big Mac*' gedoopte schoonheid?

Herkomst:

H. macgillivrayi is in maart 1914 door Frederick Mason Bailey, een in Engeland geboren Australische botanicus, als nieuwe soort beschreven in het 'Queensland Agricultural Journal'. De plant was ontdekt op twee plaatsen in het woeste weidegebied op de heuvels aan de Princess Charlotte Bay op het schiereiland Cape York in Queensland, Australië. Cape York is het noordelijkste deel van Australië, een punt die eigenlijk de verbinding vormt tussen dit werelddeel en het eiland Nieuw-Guinea. Geen wonder dus dat de flora van

Cape York duidelijke verwantschappen vertoont met die van Nieuw-Guinea. Bailey trof bij zijn onderzoek in dit gebied de plant aan en noemde hem naar Dr. William Macgillivray, een Engelse natuurwetenschapper.

In de regenwouden en bergbossen van Cape York groeien veel Hoya's en Dischidia's zoals *Hoya keysii* en *Dischidia nummularia* en *D. ovata*. In de vochtige bossen vinden we op open plaatsen, langs rivieren en kreekjes, in de bomen slingerend onze *H. macgillivrayi*. Kruidend en windend over en om stammen en takken wortelt hij langs de stengel waar contact met de ondergrond wordt gemaakt. Het zo ontstane grote worteloppervlak geeft de beste mogelijkheden om vocht en voedsel snel op te nemen zodra dat beschikbaar komt. Met lange kale uitlopers zoekt de stengel naar nieuwe steunpunten. Zodra die gevonden zijn zullen wortels en enkele nieuwe bladparen ontstaan. Nieuwe lange uitlopers zoeken vervolgens weer verder om zo alle geschikte plaatsen aan een beboste oever in te nemen.

Kenmerken:

De plant heeft lange dunne onbehaarde stengels met lange internodiën (de stengelstukken tussen twee bladparen).

De grote, 10-20 cm lange, 3-7 cm brede, bladeren zijn geheel glad en licht- tot donkergroen van kleur. De jonge bladeren kleuren vaak donker purperrood. De bladeren zijn dik, vlezig, iets succulent en leerachtig. De rand is soms gegolfd. De bladvoet is hartvormig; de bladtop is spits. Behalve de dikke hoofdnerf is een fijn netwerk van kleine nerven te zien.

Aan de lange dunne peduncel (bloeisteel) komen in een tros drie tot tien bloemen, soms zelfs meer. De bloemen hangen aan een lange pedicel (bloemsteel) van ± 8 cm. Zodra de grote roodbruine knoppen zich openen, toont de plant haar volle schoonheid. De schotelvormige corolla is 8 cm in diameter, de vijf corollaslippen zijn 1,5-2 cm breed aan de voet en lopen in een punt uit. De randen zijn iets omgekruld. De corona ligt bijna geheel op de corolla. Ze bestaat uit vijf donkerrode, smalle slippen die in het midden van de bloem met elkaar vergroeid zijn tot een dikke, sterk uit de bloem oprijzende, punt. Hierin bevinden zich de vergroeide helmdraden met de pollinia. Het meest opmerkelijke is de bloemkleur. Deze wordt omschreven als donker lakrood op de corollaslippen en iets lichter in het midden van de bloem onder de corona. De corona is in het hart licht tot bijna wit, verder donker gekleurd. Toen voor het eerst een van onze macgillivrayi's in bloei kwam, waren wij ook zeer verwonderd dat bij het opengaan van de knoppen de bloemkleur lichtroze met crème-wit was met bruine coronaslippen. Het was weliswaar een schitterend gezicht (zie foto 1), maar het was niet de kleur die we verwacht hadden. Nadat de plant was uitgebloeid plaatsten we hem, omdat we wat aan het schuiven waren, op een iets minder zonnige plek. Binnen zes weken verschenen er aan dezelfde bloeisteel weer nieuwe knoppen. Deze werden donkerder dan de keer ervoor en ja hoor, toen deze open kwamen was de bloemkleur wel donkerrood (foto 2).

Dit verschijnsel dat de bloemkleuren aan dezelfde plant, zelfs aan dezelfde bloeisteel, verschillen, hebben we naderhand ook bij andere Hoya's waargenomen. Zo varieert de bloemkleur bij *H. micrantha* van donkerrood tot crème-oranje, bij *H. kerrii* van crèmegeel tot groen en bij *H. serpens* van groen tot roze. Bij sommige Hoya-soorten treedt tijdens de bloei kleurwisseling op, zoals bij *H. globulosa* waarbij de bloemen wit open komen en verbloeien tot groengeel.

Foto 1

Hoya macgillivrayi

Foto's: R. van Donkelaar

Foto 2

Dit alles toont dan meteen aan dat de bloemkleur bij Hoya's geen vast kenmerk is op grond waarvan determinatie en soortonderscheiding kan plaatsvinden. De bloemkleur is sterk afhankelijk van de standplaats, licht en klimaat.

In collecties zijn enkele planten van *H. macgillivrayi* aanwezig. De soort is vrij variabel; vandaar dat de planten in de cultuur vaak grote verschillen vertonen. Zo is onder de naam *H. macgillivrayi* 'Superba' of 'Big-Big Mac' een grotere vorm in omloop met bredere bladeren en grotere, plattere bloemen, die meestal iets valer van kleur zijn. Ook wat kleinere vormen zijn in cultuur.

Verzorging:

H. macgillivrayi is geen moeilijke plant om te houden. Reeds als jonge plant van nog geen jaar (na het stekken) kan hij een bloemtros voortbrengen. Hij vraagt een lichte, warme standplaats, maar geen felle zon. Veel vocht is belangrijk. Vooral tijdens het vormen van knoppen mag de luchtvochtigheid niet te laag zijn. Droge lucht in combinatie met te weinig licht is meestal de oorzaak als de knoppen voortijdig afvallen. Veel nevelen is een noodzaak. De grond moet zeer luchtig en humusrijk zijn, beter iets te droog dan te nat. Een minimumtemperatuur van 18 °C in de winter en rond de 22 °C in de zomer is voldoende.

De plant zal als hij zich thuis voelt flink groeien; de takken moeten dan regelmatig rondgeleid worden. Zorg bij het opbinden er altijd voor dat de groeipunt weer omhoog gericht wordt, anders staakt de groei.

Eenmaal een jaar oud zal de plant regelmatig, tot drie keer per jaar, op iedere bloeisteel bloemen voortbrengen die de huiskamer of de epifytenkas een bijzondere aanblik geven.

Hoya macgillivrayi is een exotisch buitenbeentje, dat zult u met ons eens zijn.

Laantje 1, 4251 EL Werkendam

• •
•

Het verspenen

P. VAN VEEN

Volgens Van Dale (1976) betekent het woord "verspenen": "(uit zaad gewonnen plantjes) voor de eerste of tweede maal verplanten zodat zij op behoorlijke onderlinge afstand komen te staan, pikeren". Natuurlijk is in de dikke Van Dale geen botanicus aan het woord, want naar mijn mening is er nog wel enig verschil tussen de eerste en de tweede verplanting van uit zaad gewonnen plantjes, althans bij de cactussen, die in dit artikel onderwerp van behandeling zijn. Wellicht is dit verschil bij andere planten in mindere mate aanwezig, daar kan ik als leek niet over oordelen. Voorts is het doel van het verspenen niet, de plantjes op een behoorlijke onderling afstand te plaatsen, ook hier weer niet wat betreft de jonge cactusplantjes(1). In mijn artikeltje in *Succulenta*, maart 1985, pag. 61 heb ik u verteld, dat ik bij het uitzaaien gebruik maak van een turfsubstraat, namelijk de Jiffy-schijven. Deze zijn vrijwel geheel vrij van bacteriën en/of schimmels, doch bevatten ook nagenoeg geen voedingsstoffen voor onze ontkiemde cactusplantjes. Daarom is het

noodzakelijk om deze kiemplantjes in een vroeg stadium over te zetten op een substraat, waarin zich **wel** voedingsstoffen bevinden.

Hierbij komen we al direkt bij een punt, waarover de cactusliefhebbers waarschijnlijk nooit uitgepraat raken, n.l. wat is goede potgrond? Ik kan daarover geen verstandig woord zeggen. Ik kan u alleen vertellen, wat ik doe en waarmee ik tot nu toe bevredigende resultaten heb verkregen. Begrijpt u mij goed, ik wil u beslist niet vertellen, hoe en wat u moet doen! Wat dit punt betreft, geldt nog altijd de bekende uitdrukking "Vrijheid-Blijheid". Ook ben ik in geen enkel opzicht financieel of anderszins betrokken bij enige leverancier van cactusgrond, dus u begrijpt, dat ik geen enkele voorkeur uit zakelijke overwegingen heb. Bij toeval ontdekte ik enige jaren geleden het grondmengsel, dat door **Asef** in de handel wordt gebracht onder de naam Cactusgrond. Zakken met een inhoud van 25 liter kosten bij mijn tuincentrum f 8,25. Ik weet niet, of dit te duur is dan wel erg goedkoop of een normale prijs, doch bij een jaarlijks verbruik van circa 10 zakken acht ik deze prijs tot nu toe wel aanvaardbaar. Degenen onder onze leden, die per jaar enige kubieke meters grond gebruiken, denken daar natuurlijk wel anders over, doch dat zijn over het algemeen de grotere kwekers, die van mijn verhaaltjes misschien wel met een meewarig glimlachje kennis nemen.

Deze cactusgrond dan, die ik in een plastic zak koop, heeft een pH van 5,5-5,8(2). Het is dus zure grond en die hebben mijn cactussen nodig. Dat staat tenminste in ieder handboek, dat ik tot nu toe geraadpleegd heb en ik neem aan, dat de geleerden het hier wel over eens zijn. Toegevoegd aan deze grond is het preparaat Fisoflow, hetgeen een speciaal ontwikkelde bevochtiger zou zijn, die een gelijkmatige verspreiding van het water en het plantenvoedsel bewerkstelligt. Je leest dat op zo'n zak en je neemt het voor kennisgeving aan zonder dat het je verder iets zegt. In de praktijk heb ik echter wel gemerkt dat deze cactusgrond lang vochtig blijft en dat er dus minder vaak water gegeven behoeft te worden.

De cactusgrond wordt door mij niet zonder meer in gebruik genomen, doch eerst even gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 5 mm, draaddikte 1 ½ mm. Ik krijg daardoor een mooie, homogene potgrond en in de zeef blijven enkele steentjes en turfresten achter, die weggegooid worden. Dat is maar heel weinig verlies, maar als ik die kleine zaailingen voor de eerste keer ga verspenen, wil ik dit bij voorkeur doen in een substraat, dat zo homogeen mogelijk is. De jonge plantjes hebben nu de kans, zich voorspoedig te ontwikkelen en ze worden vervolgens in de loop van het seizoen nogmaals gepikeerd en wel in deze zelfde gezeefde cactusgrond, waaraan dan 50% gebroken kleikorrels wordt toegevoegd. Hierdoor wordt enerzijds de structuur van de grond wat grover, waardoor er meer lucht in komt, terwijl anderzijds de kleikorrels ook vocht opnemen waardoor ons substraat weer wat langer vochtig blijft en er minder vaak gesproeid moet worden. Na deze tweede keer worden de planten niet meer verspeend, in de herfst wordt de watergift nagenoeg stopgezet en overwinteren ze bij een temperatuur van 10-15 °C. In februari van het volgende jaar zijn ze dan meestal zo ver, dat ze definitief in potjes overgeplant worden en een eigen, zelfstandig leven gaan leiden, doch hier wil ik in een volgend artikel wel eens nader op ingaan.

Als u op deze manier redelijk snel tot resultaten wilt komen, verdient het wel aanbeveling het volgende tijdschema - uiteraard met de vrijheid van enige variatie en/of afwijkingen - aan te houden:

Het uitzaaien geschiedt in de tweede helft van de maand februari. De voorbereidende werkzaamheden hebt u dan achter de rug en de bestelde zaden zijn inmiddels gearriveerd. Ongeveer een maand later (dat mag ook na 6 we-

ken!) worden de zaailingen voor de eerste maal verspeend. Laten we aannemen, dat deze werkzaamheden medio april hun beslag hebben gekregen. We moeten aannemen, dat dan wat meer zon ter beschikking staat en dat de zomer in zicht komt. Daarom geef ik de kiemplantjes nu ongeveer drie maanden de tijd en de gelegenheid om zich verder te ontwikkelen en reken maar, dat ze daar gebruik van maken! In de tweede helft van juli worden ze dan nogmaals gepikeerd en ze hebben dan tot eind september of half oktober nog de kans op een verdere groei, zodat ze als forse plantjes de winter tegemoet gaan.

Terug echter naar ons uitgangspunt. We hebben ons zaadgoed laten kiemen en deze zaailingen zijn na een maand zo groot als een speldeknoop en bij de sneller groeiende soorten soms reeds aanzienlijk groter. Dan is voor mij het tijdstip aangebroken van de eerste verspening. De gezeefde cactusgrond doe ik in kleine bakjes van staniol (10 x 20 cm), die afgedekt kunnen worden met een vrij hoge plastic deksel. De zaailingen blijven na het verspenen dus nog steeds in de gespannen lucht. Als de aarde goed vochtig is, verdampst het water en condenseert tegen het plastic dekseltje, zodat deze bakjes gerust op een uiterst lichte plaats in de kas neergezet kunnen worden. Door de duizenden waterdruppels tegen het deksel kunnen zelfs de felste zonnestralen geen verbranding veroorzaken, terwijl de jonge plantjes toch een maximale hoeveelheid licht krijgen. Hierdoor wordt in dit prille stadium een snelle groei bevorderd, hetgeen in onze zon-arme zomers beslist noodzakelijk is. Controle van de vooruitgang van de groei van de jonge zaailingen is heel eenvoudig. Men tikt even tegen het dekseltje, waardoor het aanhangende water eraf valt en men duidelijk kan zien hoe de toestand in het bakje is. Als vervolgens het bakje weer wordt weggezet, zitten er binnen 10 minuten weer kleine condensdruppeltjes aan de binnenzijde van de deksel.

Rest ons nog slechts de zaailingen even te verspenen. Met de hand is dit vrijwel niet te doen zonder beschadiging van de uiterst tere kiemplantjes. Ik gebruik derhalve enige hulpmiddelen, die in de praktijk goed voldoen. In de eerste plaats heb ik een vergrootglas nodig om precies te kunnen zien wat ik doe. Doch als ik een vergrootglas hanteer is de consequentie hiervan, dat ik slechts één hand ter beschikking heb om daarmee alle verdere handelingen te verrichten en dat is erg lastig. Ik maak daarom gebruik van een loepbril, die met een band op het voorhoofd bevestigd kan worden. De vergroting behoeft niet sterk te zijn, tussen 5 x en 10 x is ruimschoots voldoende. Het voordeel ervan is, dat beide handen vrij zijn. Voorts kan een dergelijke loepbril bij iedere onderbreking van de werkzaamheden omhoog gedraaid worden, zodat deze ook niet stoort bij het normale zicht.

Als u nu met een pincet heel voorzichtig een kiemplantje zou oppakken, hebt u via de loepbril weliswaar een voortreffelijke controle op uw handelingen, doch in de praktijk zult u dan nog menig kiemplantje kapotmaken omdat u te weinig controle hebt op de druk van het pincet op dat kleine plantje. Voordat u erop verdacht bent, hebt u dat kleine bolletje beschadigd of misschien helemaal kapotgedrukt. Om dit te voorkomen gebruik ik een horlogeveer-pincet bestaande uit twee dunne lamellen, die bij het grijpen van een bepaald object slechts een beperkte druk hierop uitoefenen. Deze druk kan dus door ons met onze onhandige vingers niet vergroot worden en deze druk is anderzijds niet zo groot, dat de kiemplantjes hier hinder van ondervinden.

Tenslotte nog een onmisbaar apparaat, dat iedereen wel kent en waar men over het algemeen geen aangename associaties aan verbindt. Wat is er namelijk aan de hand? Als u, gewapend met een loepbril en een horlogeveer-pincet zo'n jonge zaailing wilt oppakken en verspenen, dan blijkt, dat het

worteltje zich al in het veen heeft geboord en vastzit. Bij gebruik van geweld bestaat de kans, dat dit worteltje afknapt en u hebt weer een beschadigde zaailing. Daarom heb ik indertijd enige spitse tandheelkundige sondes aangeschaft, u weet wel, die apparaten, waarmee een tandarts op zoek gaat naar kleine gaatjes in uw tanden en kiezen. Met een dergelijke sonde is het heel eenvoudig de tere worteltjes van een zaailing vrij te maken, zodat deze met het pincet kan worden opgepakt en gepikeerd. Ook gebruik ik een van deze sondes om in het nieuwe substraat een klein gaatje te maken door de aarde iets opzij te drukken. Daar kan dan het jonge kiemplantje in geplaatst worden en vervolgens de volgende enzovoort.

Het is feitelijk een vrij eenvoudige handeling, dit verspenen, doch enige nauwkeurigheid is hierbij wel vereist. Het geeft ook een redelijke voldoening als men successievelijk die staniolbakjes vult met de piepkleine plantjes, die zich nu zelf verder moeten ontwikkelen. Hierover hoop ik u t.z.t. nader te informeren.

Geraadpleegde literatuur:

Van Dale: Groot woordenboek der Nederlandse taal, 10e druk, 1976.

A. de Graaf & F. Noltee: Handleiding voor het verzorgen en kweken van cactussen en andere succulenten, Succulenta, 1981.

de Gast 33^A, 9801 AB Zuidhorn

Opm. van de redactie:

1. Het woord verspenen zal opgevat moeten worden zoals het taalkundig uitgelegd wordt, dus het verplanten op zodanige onderlinge afstand dat de planten weer groeiruimte hebben. Het feit dat ze dan tevens in een voedzamer substraat terechtkomen is niet van invloed op de betekenis. Immers, voedingsstoffen kunnen zonder problemen ook met het gietwater toegediend worden. Wel kan - vooral bij gebruik van aarde - het substraat onder de omstandigheden tijdens het kiemproces zo in eigenschappen achteruit gegaan zijn, dat overplanten noodzakelijk is.

2. pH is een aanduiding voor de zuurtegraad van een vloeibaar medium. Een neutrale vloeistof heeft een pH 7. Zure oplossingen hebben een pH kleiner dan 7; alkalische (basische) oplossingen een pH groter dan 7.

Als men zegt dat de grond een pH van 5,5 heeft, wil dit zeggen dat als de grond met een bepaalde hoeveelheid water vermengd wordt dit water een pH van 5,5 krijgt.

*
*
*

Echinocereus tayopensis Marshall

ALFRED LAU

Voor cactusliefhebbers is Mexico, indien zij het financieel kunnen opbrengen, een geliefd reisdoel. De groeiplaatsen van *Echinocereus tayopensis* zullen de meesten echter niet bezocht hebben. Deze gebieden waren tot voor kort zeer moeilijk toegankelijk. Door de aanleg van enkele nieuwe wegen komt daar thans verandering in.

E. tayopensis is door Marshall vernoemd naar Tayopa, een stad uit de pre-columbiaanse tijd, waarvan hij aannam dat zij in de omgeving van de typevindplaats gelegen zou hebben. Tot op heden is deze archeologische attractie echter nog niet gevonden.

In 1970 bezocht ik de typevindplaats van *E. tayopensis* bij Saucito, Sonora, Mexico (L 608). De bedooring van de planten hier is niet bijzonder opvallend: vuilwitte randdorens en bruine middendorens. De soort kwam op deze vindplaats zeer veel voor en was een bepalende faktor in het landschap te zamen met een vorm van *E. bristolii* (L 609). De bodem bestaat daar uit donkerbruine steenslag van vulkanische oorsprong, waarschijnlijk een

Echinocereus tayopensis
LAU 779

Mammillaria saboae
var. *haudeana*

Foto's van
de schrijver

Echinocereus
tayopensis
LAU 1142

mengsel van basalt en conglomeraat. Op de later gevonden groeiplaatsen van *E. tayopensis* trof ik dezelfde bodemgesteldheid aan.

Door de aanleg van een nieuwe weg van Chihuahua naar Hermosillo kon ik een andere groeiplaats van *E. tayopensis* ontdekken. De vorm die ik vond bij Yecora en Maycoba week vooral van de typevormen af door haar bloemkleur. Die bloemkleur varieerde van geel tot oranje, terwijl op de typevindplaats slechts zuiver gele bloemen aangetroffen werden. De vorm bij Maycoba (L 779), dat ik in mei 1984 nogmaals bezocht, bezit een veel wittere en fraaiere bedoorning. De duizenden grote gele bloemen bedekten bijna volledig de bodem, een ware lust voor het oog. Zelfs de anders zo stille Alfons, een Chinateko Indiaan die bij ons woont, was er opgetogen over. Op hetzelfde terrein groeit hier en daar een vorm van *Mammillaria hertrichiana* en daar waar steenplateau's aanwezig zijn, verschijnen in juli de prachtige bloemen van *M. saboae* var. *haudeana* aan plantjes die maar half zo groot als de bloemen zijn. Een soortgelijke vorm van *E. tayopensis* groeit ook langs de weg naar de Sierra Camela in de omgeving van Trigo Russo.

Wat mij bijzonder boeide was een vorm die ik vond in de Sierra Obscura, steeds weer een gebied voor nieuwe verrassingen en ontdekkingen. Op de route naar de Sierra toe vond ik niet ver van Agriminsor een populatie van een *Echinocereus* die ik aanzag voor *E. stoloniferus* (L 095). Hoger in het gebergte vond ik een andere vorm (L 089), waarvan de stammetjes breder waren. Iets verderop groeide een *E. tayopensis*-populatie (L 090) die niet veel verschilde van die bij Maycoba/Yecora, welke plaatsen hemelsbreed ook niet ver verwijderd zijn.

De mooiste bedoornde vorm (L 1142) die ik vond in de Sierra Obscura groeide in hetzelfde gebied als *Graptopetalum (Tacitus) bellum*. Deze vorm kan zowel gerekend worden tot *E. stoloniferus* als tot *E. tayopensis*. Beide soorten moeten dan ook als zeer nauw verwant met elkaar beschouwd worden. Beter nog is het ze aan te merken als twee aparte vormen van één soort. Alhoewel de taxonomische veranderingen, die Nigel Taylor doorgevoerd heeft, mij op dit moment niet bekend zijn, veronderstel ik dat ook hij tot deze conclusie is gekomen.

Het uiterlijk van de planten van beide Taxa is vrijwel identiek; alleen zijn bij *E. stoloniferus* de stammetjes dunner en de bloemen wat kleiner. Helaas zijn de nieuwbeschrijvingen, voor beide soorten vervaardigd door Marshall, zeer kort en ontbreken belangrijke details. *E. stoloniferus* beschreef hij in 1938 in het Amerikaanse Cactus & Succulent Journal; de nieuwbeschrijving van *E. tayopensis* verscheen in 1956 in het Saguaroland Bulletin. Het moet de auteur toch opgevallen zijn dat beide soorten nauw verwant zijn; in zijn beschrijving van de laatste valt daarover echter niets te lezen. Toentertijd werd evenwel elke vorm, die ook maar een doren meer had dan een ander, als nieuwe soort beschreven. In de toekomst zullen dan ook nog vele soorten opgeheven cq. gedegradeerd worden.

Onder normale kultuuromstandigheden zijn het probleemloze planten die prachtig bloeien. Een substraat bestaande uit 80% lava en 20% eikenbladhumus is zeer geschikt. In de winter droog houden.

Tot slot, laten we hopen dat de nieuwe verkeersweg, wanneer hij geheel klaar is, niet zal leiden tot een plundering van dit fantastische gebied.

Braziliaanse impressies (V)

PIERRE BRAUN

Planalto de Mato Grosso

Na het vruchteloos zoeken naar *Pilosocereus saudadensis* Ritter in de Serra de Saudade vervolgen wij onze tocht westwaarts door deels bergachtig terrein. Het lijkt een interessant gebied, maar behalve *Piptanthocereus*, of Mandacaru zoals de plaatselijke bevolking deze planten noemt, vinden we geen cactussen.

Voordat we naar de noordelijk gelegen tafelbergen afbuigen, laten we nog even olie verversen en de radiator uitwassen, want op de wegen hier heeft onze auto heel wat te verduren. De afstand tot het volgende dorp is 150 km over een slechte weg, maar dit wordt vergoed door de prachtige vergezichten die voor ons opdoemen. Hier zie ik nog het echte, onvervalste Mato Grosso, zoals ik het me altijd heb voorgesteld. Nooit heb ik me kunnen indenken, dat men een zo enorm, woest land met al zijn natuurlijke rijkdommen zo kan verkrachten als thans bijna overal in deze staat gebeurd is. Echter, hier in het noorden treft men nog Campo Cerrado's in alle variaties, met hun knoestige, bizarre bomen, aan. Geheel onverwachts en met scherpe begrenzingen komen in deze Campo's imposante, reusachtig hoog wordende bospartijen voor.

Vanwege het net begonnen voorjaar staan overal de bomen in bloei. Bijzonder indrukwekkend zijn vooral de Tecoma-bomen met hun dikke, knoestige stammen. Thans zijn deze bomen getooid met enorm grote, eigele bloemen. Zulk een intensieve gele bloemkleur had ik nog nooit gezien. In de bovenste etages van de hoge wouden tonen veel bomen een violetblauwe bloemenpracht, iets wat men in Europa niet kent.

Tegen de avond sta ik op een kleine verhoging en ondervind bij de aanblik van deze eenzame dalen en wouden een onbeschrijfelijk rustgevend gevoel. Over de wouden heerst een allesomvattende rust en toch hoor je een groot aantal vogelgeluiden, die in symbiose met het ruisen van de Campo Cerrado versmelten. Groepen blauwe ara's, die ik tot nu toe alleen in afzonderlijke exemplaren tegenkwam, zie ik thans majestieus over de boomkruinen scheren. Aan de horizon bieden de toppen van de tafelbergen van de Serra des Araras een geweldige aanblik. Het is net of de ondergaande, bloedrode zon door de silhouetten wordt verzwolven. Het gehele schouwspel duurt maar enkele minuten, maar deze indrukken zal ik mijn leven lang niet vergeeten. Op de terugweg vinden Leopoldo en ik nog een kleine *Dyckia* met oranje bloemen.

De nacht valt en we zijn gedwongen in een klein dorpje te overnachten. De behuizing is nauwelijks te beschrijven. Stroomaansluiting kent men niet. De kamer, waarin we te zamen met de bewoners slapen, is 10 m² groot, de bodem bestaat uit aangestampte aarde, de wanden zijn van leem en naar boven toe is alles open. De overkapping bestaat uit enkele balken, palmbladeren en los erop gelegde dakpannen. Deze interessante constructie is een uitnodiging voor de meest uiteenlopende insecten en reptielen om naar binnen te kruipen. Op drie houten rekken liggen stoffige oude matrassen en daaronder schieten tot 10 cm grote kakkerlakken heen en weer. Direct naast mijn "bed" bevinden zich in de muur twee vensterachtige openingen, die de dorpsbevolking de gelegenheid biedt alles te aanschouwen. Echter, ondanks alles, de mensen zijn vriendelijk en hartelijk en we worden als familieleden opgenomen. 's Avonds bereidt de vrouw des huizes nog een gerecht, bestaande uit wilde peulen en gedroogd vlees, voor ons op een open vuur.

Discocactus flavispinus

Op de groeiplaats

Enorme Tafelbergen
van zandsteen
verheffen zich in
het landschap

Oude planten
spruiten dikwijls en
vormen dan
groepen

*Discocactus
flavispinus*

Foto's:
pag. 112 bovenaan:
A. Buining

andere foto's:
P. Braun

De komende nacht is als een nachtmerrie. Het is pikzwart, vochtig en zwoel. Boven je hoor je het zoemen van de muggen en op de grond het zware ademen van de daar liggende kinderen van de familie. Urenlang blaffen alle honden van het dorp en met regelmatige tussenpozen klinkt het huiveringwekkende gehuil van de coyotes, wat door merg en been gaat.

Gewekt door het ochtendconcert van de henen breken we al vroeg op om in de omgeving van Poxoreu prachtige Campo's en rotslandschappen te onderzoeken. Wij vinden hier onder andere mooie orchideeën en *Billbergia*-soorten met strak opgerolde bladeren.

Bij Jaciara probeert Leopoldo mij de typevindplaats van *Discocactus flavispinus* Buin. et Bred. te tonen. Evenwel, door de sterke uitbreiding van de stad gedurende de afgelopen negen jaar en het in cultuur brengen van uitgestrekte gebieden, zijn de originele vindplaatsen hedentendage vrijwel verdwenen. Waar negen jaar geleden door Buining het holotype werd verzameld, zijn thans reusachtige suikerrietplantages aangelegd. Het natuurlijke landschap is totaal vernietigd.

In een ontoegankelijk, rotsachtig dal hebben we dan toch nog geluk. Dicht bij een riviertje bevindt zich licht struikgewas met roodachtige, vlakke zandsteenrotsen. Daartussen bevinden zich plekken met fijn, meestal wit zand en dunne graspollen. Het struikgewas is nauwelijks hoger dan 2 m. Een enkele daartussen staande boom bereikt een hoogte van 6 m. Zulke plaatsen zijn van veraf niet te herkennen; door de verrekijker ziet het eruit als een dicht bos. Op de rotsen, maar meer daartussen in het zand en tussen de graspollen vinden we *D. flavispinus*. De planten zijn zeer mooi en tonen hun typische, krachtige bedoorning. De meeste planten zijn door het vuur zo aangetast, dat ze het fotograferen nauwelijks waard zijn. Slechts bij niet aangetaste exemplaren is de bedoorning geel, bij alle andere is ze zwart. De grootte van de planten is zeer variabel. Sommige exemplaren worden tot 16 cm diameter en bezitten echte knobbels met daarop lange gekronkelde doorns. Voor een deel groeit de soort in kleine groepen, waarbij meestal een moederplant spruiten vormt en dan zelf doodgaat. De oppervlakkige wortels worden tot 1 m lang en vertakken zich in het fijne zand tot een dicht netwerk. Het gras, dat in de droge tijd afsterft en thans ook afgebrand wordt, verteert snel, evenals de gevallen bladeren, en dient op die wijze als voedselvoorziening. Daarbij komt dan nog een sterke minerale verwerking.

Tussen typische Cerrado-struiken en onder het gras vinden we grote groepen van een mooie *Orthophytum* species. De bladeren zijn 5 cm breed, langwerpig, groenachtig rood en getand. De rosetten blijven zeer vlak en de bloeiwijzen blijven diep in de trechter steken. Ook groeit hier een smalbladige, roodachtige *Dyckia*, evenals een kleine terrestrische *Bromelia*, die doet denken aan de top van een ananas.

Weer wordt het nacht, maar we rijden nog 140 km door tot aan Cuiaba, de hoofdstad van Mato Grosso, het middelpunt van Zuid-Amerika. Kort voor de stad dalen we van een hoogte van 800 m af naar 140 m. Het wordt nevelig en ook tamelijk koel. Spoedig vinden we in Cuiaba een klein hotel, waar we uitgeput in bed vallen..., en droom ik al weer van de volgende groeiplaats die we morgen zullen gaan bezoeken: die van *Discocactus heptacanthus* (Rodr.) Buin. et Bred.!

1) Planalto is het grote devonische zandsteenplateau in centraal- en noordoost-Mato Grosso.

2) Campo Cerrado is een Braziliaans begrip dat in de vegetatiegeografie als een wetenschappelijk vastgelegd begrip is overgenomen. Ruwweg gezegd is het een voor Brazilië en Paraguay typisch halfopen savanne-achtig graslandschap met hier en daar kleine bomen en struikgewas. Dit vegetatietype laat zich zowel fysiologisch, ecologisch als klimatologisch duidelijk onderscheiden van de Caatinga. Buining heeft in zijn publicaties dikwijls typische vormen van de Campo Cerrado als "open Caatinga" aangeduid (bijv. bij *Discocactus pachythele* en *D. catingicola*).

De Nedercalifornische gehaaktdoornigen (= Ancistracanthae)

(Deel VIII)

TH.M.W. NEUTELINGS

B.7 *Mammillaria fraileana* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933).

Deze soort werd vernoemd naar M. Fraile.

Plantkenmerken:

Plantelichaam: enkelvoudig tot spruitend aan de voet en aan de zijkant, cilindervormig.

Axillen: met 1 of meer borstelharen.

Middendoorns: 3-4, 10 mm lang, onderste langer en gehaakt, bovenste wat dunner, stijf, donkerbruin.

Randdoorns: 11-12, 8-10 mm, dun, stijf, recht, wit tot krijtwit, met donkere punt.

Bloem: 25 mm lang, 25 mm Ø, roze met een donkerroze middenstreep; meeldraden roze, helmknopjes geel; stijl roze, 6-7 stempellobben, roze.

Vrucht: paarsroze, knotsvormig.

Zaad: zwart, rond.

Groeiplaatsen: op de eilanden Pichilingue (= typevindplaats), Cerralvo, Monserato en Catalina, verder op het vasteland tegenover het eerstgenoemde eiland. De bloemkleur van deze soort is nogal variabel: van licht-tot diepere roze. Ook de bedoorning kan qua kleur en lengte variëren, terwijl in plaats van een gehaakte middendoorn sprake kan zijn van een rechte.

Toch is de plant vrij gemakkelijk te herkennen. Wel is zij vrij moeilijk uit zaad te kweken, omdat de pas gekiemde plantjes spoedig wegsmeulen. Als men het zaaibakje minder vochtig houdt, zal het aantal zaailingen dat het overleeft groter zijn.

In de cultuur bloeit de plant meestal in augustus. In het algemeen is het een vrij moeilijke bloeier en een langzame groeier.

Sommige schrijvers zien deze plant als een variëteit van *M. armillata* en doen dit op grond van de geografische verspreiding, namelijk in het zuidelijke deel van Neder-Californië. Anderen weer zien een verwantschap met *M. goodridgii*.

Lau publiceerde de volgende veldnummers: 4, op Isla Monserato; 20, bij San Francisquito; 35, op Isla Cerralvo.

Ik heb in de cultuur vastgesteld dat naast een of meer witte borstelharen zich een klein plukje witte wol in de axillen bevindt. De donkerbruine middendoorns hebben een paarse waas.

C.1 *Mammillaria albicans* (Britton & Rose (1923)) Berger (1929).

De soortnaam betekent de wituitziende *Mammillaria*, wat duidt op de dichte, witte wol, die deze plant er aantrekkelijk doet uitzien.

Plantkenmerken:

Plantelichaam: enkelvoudig tot spruitend aan de voet, zuilvormig, 20 cm hoog, 6 cm Ø.

Axillen: voorzien van dichte, witte wol.

Middendoorns: 4-8, 8-10 mm lang, recht, stijf, wit, met een zwarte punt.

Randdoorns: 14-21, 5-8 mm, lang, wit, soms met een donkere punt, bijna het hele plantelichaam bedekkend.

Bloem: 20 mm Ø, lichtroze met een dieproze middenstreep; meeldraden donkerroze, helmknopjes geel; ca. 6 donkerroze stempellobben.

Vrucht: oranje tot rood, knotsvormig, 18 mm lang.

Zaad: zwart, bijna rond.

Groeiplaatsen: op de eilanden Santa Cruz (= typevindplaats), San Diego, San José en San Francisco, gelegen in de Californische Golf.

In de zaailingfase is er duidelijk sprake van een afstaande, aan de punt omgebogen middendoorn. Deze eigenschap verdwijnt naarmate de plant ouder wordt. In de beschrijving is daarvan niets terug te vinden.

In de cultuur is het een zeer langzame groeier en bloei is eerder uitzondering dan regel.

Lau heeft voor deze soort de volgende veldnummers uitgebracht: 34, op Isla Dieguito; 36, bij San Evaristo, op *albicans* gelijkend.

C.2 *Mammillaria slevinii* (Britton & Rose (1923)) Bödeker (1933).

Deze plant werd genoemd naar de heer J.R. Slevin.

Plantkenmerken:

Plantelichaam: nauwelijks spruitend, 10 cm hoog, 6 cm Ø.

Axillen: met weinig witte wol, soms zijn borstelharen aanwezig.

Middendoorns: ca. 6, 10 mm lang, wit, vanaf het midden bruin tot bruinzwart aan de punt. Soms is er sprake van een enkele middendoorn.

Randoorns: 18, 8 mm lang, wit met zwartbruin puntje.

Bloem: 20 mm Ø, wit met roze middenstreep, meeldraden purperrood, helmknopjes geel, 7-8 paarsrode stempellobben.

Vrucht: rood, 10 mm lang.

Zaad: zwart.

Groeiplaatsen: het eiland San José en op een eilandje nabij San Francisco, gelegen in de Californische Golf.

Er is jarenlang een pennestrijd gevoerd over de vraag of deze soort een standplaatsvorm is van *M. albicans*. Craig is daarvan overtuigd en stelt dat de hoeveelheid wol geen maatstaf mag zijn. Hij ziet *slevinii* als synoniem van *albicans*. Hunt - en met hem vele anderen - is het daarmee volledig eens.

Toch blijft, ondanks die tientallen jaren oude strijd, de naam *slevinii* nog steeds opduiken. Ik zou de voorkeur geven aan *M. albicans* forma *slevinii*, totdat een wetenschappelijk oordeel geveld is. Ik beschik over een exemplaar dat veel wol in de axillen heeft, hetgeen dus typisch is voor *M. albicans*, maar het heeft ook donkere doorns, wat weer kenmerkend is voor *slevinii*. Helaas heeft dit exemplaar nog nooit gebloeid. Misschien is het wel een hybride.

Net als *M. albicans* is het een langzame groeier en niet erg scheutig met het voortbrengen van bloemen.

In de zaailingfase is er per areool een afstaande, aan het uiteinde omgebogen middendoorn; dit verandert later. In de originele beschrijving van Britton en Rose is er sprake van bijna witte stempellobben. W. Haage spreekt in zijn recente boek "Kakteen von A bis Z" over een bloem van 10 mm Ø, en over een groene stempel. Haage's informatie moet m.i. berusten op een verkeerde transcriptie; deze kenmerken gelden eerder voor *M. neopalmeri*.

Lau geeft als veldnummer op: 38, eiland San José.

Galmeidijk 49, Roosendaal

(wordt vervolgd)

BOEKBESPREKING

An Introduction to Cacti and Other Succulent Plants door R.B. Ivemey-Cook, gepubliceerd door de British Cactus and Succulent Society, 1985.

Engelstalig, formaat 18x26,6 cm, 78 pagina's, 43 zwart-wit foto's, omslag in kleur. Prijs E 1,75 (incl. porto en verpakking). Te verkrijgen door overmaking van het bedrag aan Mr. H.D. Mann, 21 Windmill Gardens, Kibworth Harcourt, Leicester LE8 0LX, Engeland.

Met dit boekje wordt de serie voortgezet, die eertijds door de National Cactus & Succulent Society werd uitgegeven. Het is een gemakkelijk leesbaar boekje, ook voor degenen met weinig kennis van het Engels, en zeer geschikt voor het dagelijks gebruik. De schrijver is een man uit het vak, die zelf thuis ook nog een hobbyverzameling bezit. Hij geeft geen langdradige theorieën, maar juist vele praktische ervaringen. Na de algemene inleiding behandelt hij zeer verhelderend 18 uiteenlopende thema's. De begeleidende foto's tonen cactussen en andere vetplanten. Het boekje is zeer aan te bevelen voor "beginners". Het is zijn prijs meer dan waard.

Helmut Broogh, Am Beisenkamp 78, 4630 Bochum-6, BRD

Vertaling: L. Bercht

Epiphytes jrg. 8, nr. 29, februari 1984.

Uitgave van de Epiphytic Plant Study Group (E.P.S.G.). Verschijnt 4 keer per jaar. Één kleurenfoto per uitgave.

Lidmaatschap (incl. nieuwsbrief): £ 2.90 per jaar. Informatie en aanmelding: Mr. C. Dawson, 1 Belvidere Park, Great Crosby, Merseyside, L 23 OSP Engeland.

Na het redactionele voorwoord volgt een bespreking van *Hylcoereus ocamponis* door J. Carr. R. Callison geeft enkele op- en aanmerkingen over de planten in Harald Gaulton's collectie. B. Orssich vertelt over haar ontdekking van *Schlumbergera orssichiana*. Aan de hand van dit artikel gaat J. Horobin in op de verzorging van in het wild gevonden planten. *Hatiora herminiae* wordt besproken door J. Horobin. G.D. Rowley gaat in op het artikel van Paul Heath over het juist of onjuist zijn van de naam van het hybridegeslacht *x Heliaporus*. A.J.S. Mc Millan geeft een overzicht van artikelen, epiphytische cactussen betreffend, die door Kimmach zijn gepubliceerd. *Rhipsalis ruselli* wordt behandeld door K. Petersen.

Epiphytes jrg. 8, nr. 30, mei 1984.

W. Tjaden behandelt het geslacht *Schlumbergera*. E. Ewald behandelt *Rhipsalis gonocarpa* en komt tot de conclusie dat deze plant alleen maar op papier bestaat. *Heliocereus aurantiacus* wordt beschreven door H. Gaulton. Commentaar door N.P. Taylor wordt gegeven op een reeds eerder verschenen artikel van P. Heath (zie nr. 29). Het leven van Dr. Alberto Loefgren (1854-1914) wordt besproken door A.J.S. Mc Millan. C. Dawson geeft een overzicht van kwekerijen die handelen in epiphyten (niet compleet). P. Heath behandelt het nieuwe hybridegeslacht *xAporoheliochia*. C. Dawson en J. Horobin geven een overzicht van naamsveranderingen bij epiphytische cactussen. De echte *Nopalxochia ackermannii* wordt besproken door J. Horobin.

Epiphytes jrg. 8, nr. 31, augustus 1984.

In zijn aanwijzingen voor beginners vertelt C. Dawson iets over het snijden van stekken. Over het opmaken van hangpotten gaat het artikel van R. Callison. B. Orssich vertelt over haar onderzoek over *Schlumbergera obtusangula*. Het geslacht *Schlumbergera* wordt besproken door J. Horobin. P. Heath vertelt over de verwarring rond het geslacht *Acanthorhipsalis*. Hoe men epiphytische cactussen moet zaaien wordt behandeld door J. Horobin.

Epiphytes, nr. 8, nr. 32, november 1984.

J.F. Horobin bespreekt in zijn artikel de naamsverandering van *Acanthorhipsalis micrantha* in *Lymanbensonia micrantha* (Vaup.) Kimm. R. Callison vertelt over *Aporophyllums*. J.F. Horobin beschrijft *Columnnea gloriosa 'purpurea'*. Problemen in de naamgeving worden behandeld door F.R. Nunn. A.J.S. Mc Millan schrijft over "cactussen van de oude wereld" en bedoelt hiermee de *Rhipsalis*-soorten die voorkomen in Afrika en Ceylon (Sri Lanka). Hoe men een kas speciaal voor epiphyten maakt wordt besproken door G. Boucher (van de nodige tekeningen voorzien). Commentaar wordt geleverd op een eerder verschenen artikel over *Rhipsalis gonocarpa*.

F. Süpple

Obregonia jrg. 5 (1984)

nr. 1. Aandacht voor een oude rot: *Hamatocactus setispinus*. Praktijkervaringen met het overwinteren van cactussen.

nr. 2. Aandacht voor *Mammillaria laui var. subducta*. Een lijst van ziektes en hun bestrijding. Een artikel waarom wij planten namen geven en de cultuur van cactussen het jaar door.

nr. 3. Aandacht voor *Tactus bellus*. Verzorging van onze planten in het vroege voorjaar: het verplanten in al zijn facetten wordt uitvoerig besproken. Een stukje over zaaien.

nr. 4. Geopend wordt met *Echinocactus horizontalonius*. Verder artikelen over cultuur zoals groeistilstand bij (oudere) planten, grondsamenstelling, argexkorrels, licht en warmte.

nr. 5. Aandacht voor *Crassula cv. "Morgan's Beauty"*. Heyselberghs gaat in op de verschillen tussen *Matucana* en *Submatucana*. Luchten, water en voeding worden belicht door dezelfde auteur.

nr. 6-7. *Mammillaria deherdtiana* wordt voorgesteld; opgemerkt wordt dat synonimiteit met *M. dodsonii* zeer wel mogelijk is. Een lans wordt gebroken voor *Echinopsis*-hybriden. Praktijkartikelen over het vermeerderen van cactussen. Ruime aandacht voor wortelstelsel en bloembouw.

nr. 8. *Oroya peruviana* wordt voorgesteld. Een uitgebreid artikel over areolen en ribben en hun opbouw bij vele cactusgeslachten. Besloten wordt met een artikel over *Brachystelma barberiae*.

nr. 9. *Mammillaria solisioides* wordt in woord en beeld voorgesteld. In een artikel voor beginners wordt de verzorging en vermeerdering van cactussen besproken.

nr. 10. *Strombocactus disciformis* wordt besproken. Heyselberghs beschrijft en bediscussieert natuurlijke (= organische) meststoffen. Voor het enten van cactussen met sterke spruitneigingen raadt dezelfde auteur *Eriocereus*-soorten als onderstam aan.

nr. 11. Aandacht voor *Mammillaria humboldtii*. Een artikel over de vormenrijkdom der cactussen. De classificatie van het plantenrijk wordt uiteengezet met als voorbeeld *Stapelia gigantea*.

nr. 12. Bespreking van *Encephalocarpus strobiliformis*.

Islaya jrg. 2 (1984)

nr. 4. De plantverzorging voor de maand mei wordt voorafgegaan door een artikel over enten door Liekens.

nr. 5. —

nr. 6. Aandacht voor *Astrophytum asterias*, de verzorging van *Lithops* en de maandverzorging voor augustus.

nr. 7-8. Van Hoofstadt behandelt de praktijk van het zaaien. De kenmerken en indeling van het geslacht *Notocactus* komen aan de orde in een artikel van Van Hoofstadt en Liekens. De uitleg van de zaadzuigfles en de septembermaandverzorging besluiten dit nummer.

nr. 9. Maandverzorging voor oktober.

nr. 10. De kweek en verzorging van *Ariocarpus/Roseocactus/Neogomesia* wordt uitgebreid besproken. Verzorging voor de maand november.

nr. 11. Beschrijving van *Notocactus (Eriocactus) magnificus*. Een pleidooi voor het zaaien wordt gevolgd door de maandverzorging van onze planten in december.

nr. 12. Verelst somt enkele beschadigingen bij cactussen op. Een uitgebreide handleiding voor het zaaien wordt gegeven. Tot slot de maandverzorging voor januari.

Cactacea brugensis jrg. 6 (1984)

nr. 1. Bespreking van *Turbinicarpus schmiedickeanus* en *Gymnocactus saueri*. Lambert start met beschouwingen over determinatie en systematiek van *Gymnocalycium*, dit keer over de kleur van het plantelichaam. Hovens behandelt steenwolcultuur in de praktijk en Lau gaat door met zijn dagboek.

nr. 2. Hovens vervolgt zijn uiteenzetting over steenwolcultuur, evenals Lau zijn reisverslag. Bourdoux bespreekt *Mammillaria pitcayensis* en *Reichsteineria leucotricha*. Lambert beziet de afmetingen van Gymno's. Vervolg veldnummerlijst van Knize: *Thrixanthocereus* en *Trichoceus*.

nr. 3. Hovens belicht de watergift bij steenwolcultuur van Braziliaanse cactussen. Lau vervolgt zijn dagboek waarin hij verblijft in Peru. Bourdoux beschrijft *Lobivia schieliana* en *Stapelia flavirostris*. Het wortelstelsel en de lichaamsstructuur van Gymno's komt aan de orde bij Lambert. De lijst van Knize-nummers wordt afgesloten.

nr. 4. Bourdoux bespreekt *Tavaresia barklyi* en *Cereus thurberi*. Areolen en hun bedoorning is het onderwerp in Lamberts vervolgserie.

nr. 5. Lambert beziet dorens en bloemen bij Gymno's. Chalet behandelt *Stephanocereus leucostele* en *Akersia roseiflora*. Hovens begint met een artikel over kas en kasklimaat. Lau is in zijn dagboek in de omgeving van Nazca.

nr. 6. Bourdoux bespreekt *Mammillaria dixanthocentron* en *Echinocereus morricalli*. Vervolg van Hovens' artikel (gieten en regenwater).

nr. 7-8. Lambert vervolgt zijn artikel met de inwendige bouw van de bloem. Hovens geeft aan hoe het jaar door te handelen met de watergift. Lau is in zijn reisverslag aangekomen bij de groeiplaatsen van o.a. *Matucana hystrix* en *M. multicolor*. Plantbeschrijvingen van *Ferocactus echidne* en *Opuntia phaeacantha* var. *discata*.

nr. 9. Een in memoriam Robert de Grande. Lanssens bespreekt *Fouquieria columnaris*. Plantbesprekingen van *Neochilenia jussieu* en *Ferocactus schwarzi*.

nr. 10. Lanssens bespreekt *Echinocereus floresii* en *Bergerocactus emoryi*. Het artikel van Eggli uit de KuaS over het geslacht *Turbinicarpus*, inclusief een determinatieleutel, werd vertaald en afgedrukt. Hovens gaat in op ziektebestrijding.

nr. 11. Lambert zet zijn serie voort over bloemen, vruchten en zaad van *Gymnocalycium*. Neirinck bespreekt *Hamatocactus setispinus* en Lanssens *Tillandsia brachycaulos*.

nr. 12. De behandeling van importen wordt besproken. Bourdoux bespreekt *Lophocereus mieckleyanus* en Lanssens *Tillandsia stricta*. Lambert sluit zijn beschouwingen over het geslacht *Gymnocalycium* af met bespreking van de zaadvormen.

Excelsa nr. 11, Jaarboek van de Aloe, Cactus en Succulent Society of Zimbabwe 1984, 61 pagina's

Corbett heeft een vrij uitvoerig opstel gemaakt over succulenten op postzegels. Kimberly beschrijft het leven van Frederick Eyles (1864-1937), een pionier-botanicus in Zimbabwe.

Twee artikeltjes handelen over *Adenium*, inlandse naam Sabi Star. Mowbray vertelt hoe hij indertijd deze planten verzamelde en kweekte op zijn boerderij; Popiel vertelt over de herontdekking van die planten op de boerderij.

Rowley gaat in op de huidige cultus rond caudiciforme planten. Kimberly bespreekt het embleem van de vereniging.

Popiel schrijft 17 pagina's vol over de belevenissen en ervaringen opgedaan tijdens de excursie die 16 leden van de vereniging in juni 1983 door Kenia ondernamen. Dezelfde schrijfster vertelt haar ervaringen met het uitroeien van verwilderde sisal agaven.

McClymont bespreekt uitvoerig de bestrijding van ziekten, insecten etc. in aanplantingen van aloë's.

Hoya Nieuwsbrief nr. 3

Een inleidend woord over grootbladige, op Java voorkomende *Hoya's* gaat vooraf aan de beschrijving van drie dezer *Hoya's*: *H. polystachya*, *H. cinnamomifolia* en *H. purpureo-fusca*. Een volgend artikel behandelt de eerste notities over *Ceropegia's* en de geografische verspreiding van de soorten. Onder het hoofd "Andere epifyten" aandacht voor twee wonderlijke cactussen: *Deamia testudo* en *D. diabolica*.

Naar aanleiding van een onbekende *Dischidia* worden de Javaanse *Dischidia's* onder de loupe genomen. In het bestek van epifyten ook een artikel over het geslacht *Nepenthes* (bekerplanten) en een korte bijdrage over *Utricularia*.

Cactaceas y succulentas Mexicanas jrg. 29 nr. 2 (1984)

Kohlmann en Sanchez-Colon hebben een studie gemaakt van de soortdichtheid van het geslacht *Bursera* in Mexico. Sanchez-Mejorada geeft een in memoriam Geraldine Lindsay, overleden 2 dec. 1983.

Bravo en Sanchez-Mejorada zijn toe aan hun 5e aflevering in de serie over cactussen in Midden-Amerika (14 pag.). Behandeld worden: *Aporocactus* (1 soort), *Hylocereus* (8 soorten), *Wilmattea* (1 soort) en *Weberocereus* (4 soorten).

Cactaceas y succulentas Mexicanas jrg. 29 nr. 3 (1984)

Hernandez en Otero geven een overzicht van de succulente plantenwereld van de Sierra Mixteca, Mexico, inclusief hun laatste ontdekkingen. Scheinvar stelt uitvoerig in woord en beeld de door haar in 1974 beschreven *Selenicereus rizzinii* voor, een soort die voorkomt in Brazilië. Llamas gaat in op de teeltcondities voor *Stenocereus griseus*. In hun overzicht der Midden-Amerikaanse cactussen beschrijven Bravo en Sanchez Mejorada de 10 aldaar voorkomende soorten uit het geslacht *Selenicereus*.

Cactaceas y succulentas Mexicanas jrg. 29 nr. 4 (1984)

Trujillo onderzocht de geografische en ecologische verspreiding van *Echinocactus platyacanthus* en doet daar verslag van. Lopresti verhaalt over het vinden van *Coryphantha robbinsorum* in Mexico. Sanchez-Mejorada bespreekt de botanische tuin van Forth Worth, Texas, die in 1983 geopend werd.

De serie over Midden-Amerikaanse cactussen is aan aflevering 7 toe. Bravo en Sanchez-Mejorada beschrijven in deze aflevering *Cryptocereus* (1 soort) en *Werckleocereus* (3 soorten en 1 variëteit).

Kaktusy jrg. 20 nr. 5 (1984)

Schütz stelt in woord en beeld *Gymnocalycium oenanthemum* voor. Slaba sluit zijn artikel over het *Gymnocalycium hybopleurum*-complex af. Riha en Kral beschouwen *Acanthocalycium* en in 't bijzonder *A. variiflorum*; Ullmann doet hetzelfde met *Soehrensia* en *S. bruchii*. Stuchlik bespreekt *N. muegelianus* in relatie tot zijn naaste verwanten.

Sedivy bespreekt het *Escobaria vivipara*-complex, somt alle vormen op en duidt de verspreidingsgebieden aan op een kaart. Stuchlik schrijft over een constante, afwijkende vorm van *Turbinicarpus schmidickeanus*. Polok bespreekt boomschors als substraat. Moucka gaat in op enkele aspecten van onze liefhebberij. Een in memoriam Arnost Janousek. Riha en Subik sluiten dit nummer af met een verhaal over *Cleistocactus grossei*.

Kaktusy jrg. 20 nr. 6 (1984)

J. Gloser levert een verhaal bij de voorplaat, die *Aloinopsis luckhoffii* voorstelt. J. Riha gaat in op de cultuur en verwantschap van een *Mammillaria* gevonden bij Guanajuato, Mexico en eerder voorgesteld in K.u.a.S. 1983, p. 208. Stuchlik onderwerpt *Notocactus eugeniae* aan een nadere beschouwing, Sida bespreekt *Echinopsis ayopayana* en Hovorka *Rebutia kupperiana v. spiniflora*. Riha en Subik breken een lans voor het geslacht *Arequipa*.

INHOUD

Tentoonstelling "Bedreigde planten, bedreigd leven"	98
Een vetplantje voor het raam (16) - W. Sterk	99
Nieuwbeschrijving <i>Rebutia fabrizii</i> var. <i>nana</i> var. <i>nov.</i> - W. Rausch	101
'Big Mac' - H. en R. van Donkelaar	102
Het verspenen - P. van Veen	105
<i>Echinocereus tayopensis</i> - A. Lau	108
Braziliaanse impressies (V) - P. Braun	111
De Nedercalifornische gehaaktdoornigen (VIII) - Th. Neutelings	115
Boekbespreking - H. Broogh	117
Tijdschriften - F. Süpple en L. Bercht	118